

ARKIPARTNER AS

Jens Zetlitz' gate 38

4008 STAVANGER

Dato: **10.08.2021**

Saksnr.: **2021/40205**

Dok.nr.: **5**

Saksbehandler:

Bjørn Eikje Ramberg

Stavanger kommune - gnr 55 bnr 580 - Tillatelse til inngrep i Stavanger middelalderby, Kongsgata 47-49

Konflikt med kulturminne-ID 88461: Stavanger middelalderby

Vi viser til søknad datert 24.06.2021 om inngrep i grunnene i Kongsgata 47 og 49 Stavanger kommune, Rogaland fylke. Tiltaket er i konflikt med Stavanger middelalderby som er automatisk fredet i medhold av lov 1978 nr. 50 om kulturminner (kulturminneloven) § 4 første ledd.

Lovhjemmel og myndighet

I henhold til kulturminneloven § 3 første ledd er inngrep i automatisk fredete kulturminner forbudt med mindre det foreligger tillatelse etter kulturminneloven § 8.

Etter forskrift om fastsetting av myndighet mv. etter kulturminneloven §§ 3 (2) og 4, har fylkeskommunen myndighet til å gi slik tillatelse. Fylkesrådmannen er videre delegert denne myndigheten, jf. delegasjonsreglementet for Rogaland fylkeskommune.

Vedtak:

Med hjemmel i kulturminneloven § 8 første ledd fatter fylkesrådmannen følgende vedtak:

I forbindelse med etablering av nytt sanitæranlegg gis det med dette tillatelse til graving i grunnen innenfor automatisk fredet kulturminne, Stavanger middelalderby, id 88461, gnr 55. bnr 580 Kongensgate 47-49, Stavanger kommune, som beskrevet i søknad og vist på vedlegg 3 i søknad.

Tillatelsen gjelder bare det omsøkte tiltaket og bortfaller dersom tiltaket ikke er iverksatt innen 3 år fra dette brevet er mottatt.

Vilkår:

Tillatelsen gjelder kun for graving i moderne fyllmasser, så som pukk, grus og sand. Ved igjenfylling skal samme masse eller annen moderne ikke-drenerende finkornet masse benyttes.

Dersom det under arbeidet påtreffes kulturlag, bygningsrester, løsfunn, eller skipsfunn eldre enn 100 år og arbeidet ikke kan gjennomføres uten inngrep i disse, skal arbeidet stanses og fylkeskommunen kontaktes.

Rogaland fylkeskommune vil da avgjøre om og på hvilken måte arbeidet kan fortsette jf. kulturminneloven § 8 første og annet ledd og § 14 annet og tredje ledd. Tiltakshaver plikter i så fall å dekke eventuelle kostnader til nødvendig arkeologisk gransking av automatisk fredete kulturminner eller skipsfunn eldre enn 100 år, jf. kulturminneloven § 10.

Det forutsettes at nødvendige tillatelser etter annet lovverk er innhentet og at parter som berøres av tiltaket er orientert om dette.

Beskrivelse av kulturminnene

Middelalderbyen i Stavanger er et av de største sammenhengende automatisk fredede kulturminnene i Rogaland. Restene av middelalderbyen ligger lag på lag under sentrale deler av dagens by, tett innpakket i ulike typer avfall og jordmasser som har samlet seg opp eller blitt påført gjennom tidene.

Under sentrale deler av dagens by ligger det bevarte spor etter middelalderbyen i form av rester etter bygninger, handel, produksjon, landbruk og andre aktiviteter. I middelalderen satte kirkelige byggverk sitt preg på middelalderens bymiljø.

Stavanger er blitt oppfattet som en kirke- og biskopsby, og kirkelige byggverk satte preg på middelalderens bymiljø. Bispedømmet ble opprettet i 1120-årene og byggingen av Domkirken ble påbegynt tidlig på 1100-tallet. Bispegården (Kongsgård) med kapell og ringmur ble bygget på 1200-tallet. Tilknyttet domkirken var også en katedralskole, den eneste skolen fra middelalderen i Norge som var bygget i stein. Grensene mellom kirkegårdene til Stavanger domkirke, St. Svithun, og Mariakirken går ikke å fastslå. Kirkegårdenes avgrensing vises derfor som ett enkeltminne under kirkestedet Stavanger domkirke. Domkirken hadde høye murer som avgrenset området rundt den mot øst og sør, mens det mot vest og nord var vanlig kirkegårdsmur. Det er blitt gravlagt inne i og utenfor domkirken så vel i middelalderen som etter reformasjonen.

Fram til tidlig på 1270-tallet rådet kong Magnus en kirke dedisert St. Peter. Kirken som var bygget i tre, stod kort vei øst for domkirken, på et høydedrag rett opp for og øst for Skolebekken. Kirken har sannsynligvis stått der Petrikirken står i dag. Kongen skjenket Peterskirken til hospitalet, og biskopen la en åker og noe jordegods til stiftelsen og lovet å oppføre bolig for prest med tyende. Selve hospitalet lå nordvest for dagens Petri kirke.

I første halvdel av 1800-tallet ble hospitalet og de øvrige gamle bygninger revet, og et nytt fellesbygg for fattige, syke og «Sindssyge» samt en arbeidsanstalt ble oppført samme sted. I 1917 ble det observert både kister, bein og en mulig kirkegårdsmur i forbindelse med graving i krysset Klubbgata og Hospitalgata. Det antas imidlertid at disse funnene var fra nyere tid da gravplassen var i bruk fram til 1814.

Beskrivelse av det omsøkte tiltak

Dere søker om å etablere nytt sanitæranlegg sentralt i bygget for å komme så nært eksisterende som mulig for da å begrense omfanget av eventuelle inngrep i grunnen.

NIKU uttaler

NIKU har i epost av 09.06.2021 uttalt seg til søknaden deres. NIKU vurderer at det omsøkte tiltaket ikke vil medføre konflikt med arkeologiske levninger fredet etter kulturminneloven. NIKU anbefaler at Rogaland fylkeskommune gir tillatelse til det omsøkte tiltaket uten vilkår om arkeologisk overvåking, men med vilkår om at det graves kun i moderne masser/eksisterende grøfter samt at det omsøkte graveomfanget ikke overskrides.

Begrunnelse for vedtaket

Kulturminneforvaltningen skal verne om kulturminner som ikke-fornybare ressurser og arbeide for at kulturminneverdiene blir best mulig ivaretatt og nyttiggjort i et samfunn i endring. Tillatelse til inngrep i automatisk fredete kulturminner kan likevel gis etter en konkret vurdering av de kulturminnefaglige verdiene, veid opp mot private og samfunnsmessige hensyn.

I forbindelse med en dispensasjon etter kulturminneloven § 8 første ledd blir det som regel stilt vilkår om å sikre kildeverdien av kulturminnet ved en arkeologisk granskning. I denne saken vurderer vi at det er lite sannsynlig at tiltaket vil komme i konflikt med bevarte deler av det automatisk freda kulturminnet. Det skal graves grunt innenfor et begrensa areal, og i nyere tids, omrotete masser.

Etter en samlet vurdering har vi i denne saken innvilget dispensasjon for det omsøkte tiltaket i samsvar med vedtaket over.

Vi ber dessuten om at tiltakshaver varsler Rogaland fylkeskommune ved ansvarlig saksbehandler (se under) i forkant av at gravingen av omsøkte tiltak går i gang. Dette så vi har mulighet til å observere grunnforholdene i forbindelse med gjennomføringen av tiltaket/ gravearbeidet.

Dersom det under realisering av tiltaket blir oppdaget eller fremkommer andre automatisk fredete kulturminner enn de tillatelsen gjelder for, skal arbeidet straks stanses i den utstrekning det kan berøre disse. Rogaland fylkeskommune skal varsles, jf. kulturminneloven § 8 andre ledd og vi avgjør snarest mulig og senest innen 3 uker om arbeidet kan fortsette og eventuelle vilkår.

Tiltaket skal gjennomføres som vist i vedlegg 3 i søknad. Mindre endringer eller avvik klareres med oss. Større endringer, som berører kulturminner, krever ny søknad Kulturminnemyndigheten avgjør om endringene er større eller mindre.

Du kan klage på vedtaket

Du har rett til å klage på vedtaket. Fristen for å klage er 6 uker fra du har mottatt dette brevet, jf. kulturminneloven § 8 første ledd tredje punktum. Klagen stiles til Riksantikvaren som er klageinstans. men sendes til oss, gjerne på e-post til firmapost@rogfk.no. Hvis Rogaland fylkeskommune ikke tar klagen til følge, sendes den til Riksantikvaren. De avgjør saken med endelig virkning.

Har du spørsmål?

Har du spørsmål kan du kontakte saksbehandler Bjørn Eikje Ramberg T: 51921235 og Bjorn.eikje.ramberg@rogfk.no

Hilsen
Kate Irene Jellestad Syvertsen
seksjonssjef

Bjørn Eikje Ramberg
rådgiver

Kopi til:
NIKU BERGEN
RIKSANTIKVAREN

Dette dokumentet er godkjent elektronisk. Oppgi vårt saksnr. når du svarer på brevet.